

Бр. 2/2015



РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министерство на финансите

ISSN 2367-4741

Бр. 3/2014

Бр. 4/2014

ИНДИКАТОР НА ИКОНОМИЧЕСКАТА АКТИВНОСТ В БЪЛГАРИЯ

ИНДИКАТОР НА ИКОНОМИЧЕСКАТА АКТИВНОСТ В БЪЛГАРИЯ

Бр. 2/2015

Информацията в това издание може да се ползва без специално разрешение, но с изричното позоваване на източника. Публикуваните оценки и коментари не следва да се считат за препоръка за вземане на определени инвестиционни решения.

ISSN 2367-4741

© Министерство на финансите, 2015 г.
Дирекция "Икономическа и финансова политика"

София 1000, ул. "Г. С. Раковски" 102
<http://www.minfin.bg/bg/page/872>
e-mail: secretary.evp@minfin.bg

Същност и методология на съставяне на ИИА

Индикаторът на икономическата активност (ИИА) има за цел да представи в обобщен вид текущото състояние на българската икономика, както и да оцени динамиката на дългосрочния и цикличния ѝ компоненти. Той е конструиран чрез динамичен факторен модел и е съставен от петнадесет макроикономически променливи, измерващи промените както във вътрешната, така и във външната икономическа среда. Брутният вътрешен продукт (БВП) е друг обобщаващ индикатор за икономическата активност в страната, като динамиката на ИИА и на БВП имат сходен характер през повечето периоди на наблюдение. Въпреки това е възможно в отделни периоди да се наблюдават различия, както по отношение на степента на промяната, така и по отношение на посоката на изменение на двата индикатора.

Като съставен индикатор, ИИА има редица предимства:

- Ако данните за променливите, от които е съставен ИИА, се ревизират, промяната на съставния индикатор е значително по-малка като размер от ревизията, направена в данните за БВ;
- Динамиката на БВП понякога се влияе от специфични за икономическите сектори фактори, които често са дискретни или временни по характер и затова не би следвало да се интерпретират като фактори, засягащи общата икономическа ситуация.

Разлагането на всеки времеви ред на общ и специфичен компонент позволява да се елиминира въздействието на временните и специфичните фактори, както и да се правят корекции за възможни грешки в измерването на дадена променлива.

ИИА е изчислен въз основа на динамичен факторен модел, приложен към набор от данни по тримесечия за 67 макроикономически времеви реда за бизнес ситуацията както в България, така и в международен аспект. Впоследствие броят на променливите, съставляващи индикатора, е намален на 15, като всяка променлива се използва с реалното ѝ изменение спрямо съответното тримесечие на предходната година. Променливите, съставляващи ИИА, са взети в текущия период или с лаг от един период, както следва (лагът е представен в скоби): БВП (0), индекс на промишлено производство (0), индекс на строителна продукция (0), индекс на оборота в търговията на дребно (0), общ бизнес климат (-1), осигуреност на промишленото производство с поръчки (-1), очаквания за заетостта в промишлеността (-1), очаквания за цените в промишлеността (-1), средна натовареност на производствените мощности (0), паричен агрегат М1 (0), лихвен процент по дългосрочни кредити в лева (-1), приходи от ДДС (0), индекс на цената на петрола (-1), индекс на международните цени на неенергийните суровини (-1) и БВП на ЕС-27 (-1).

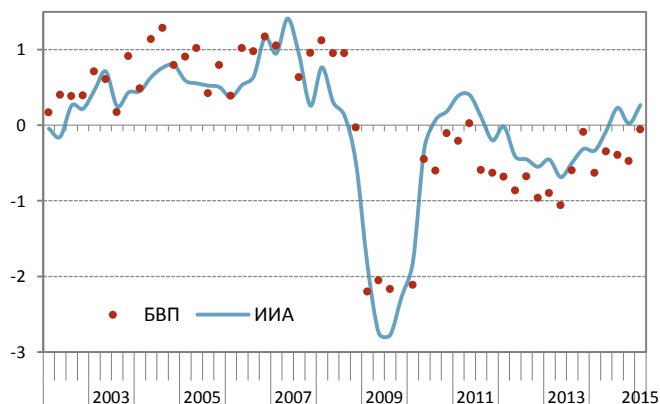
Оценката на цикличния компонент на ИИА е направена, като са елиминирани:

- Дългосрочният компонент, като е използван филтърът на Ходрик-Прескот. Въпреки че разглежданият филтър е бил предмет на много дискусии, той все пак остава най-широко използваната техника за премахване на тренда в икономическите редове;
- Краткосрочният компонент, отчитащ колебания в рамките на една година и изчислен въз основа на плъзгаща се средна с прозорец от 4 периода.

Индикатор на икономическата активност в България през първото тримесечие на 2015 г.

През първото тримесечие на 2015 г. ИИА се повиши спрямо предходните три месеца и достигна най-високата си стойност за последните четири години. Посоката на изменение на композитния индикатор кореспондираше с динамиката на БВП, чийто темп на растеж се ускори до 3.1% в реално изражение¹. Повишението на ИИА се обуславяше преди всичко от показатели, отразяващи активността на вътрешната икономическа среда, а ускореният растеж на БВП бе в по-голяма степен резултат от нарастването на положителния принос на нетния износ. Влиянието на вътрешното търсене бе по-ниско, в резултат от спада на брутокапиталообразуването в основен капитал и потреблението на правителството, докато потребителските разходи на домакинствата продължиха да се повишават.

ИИА и реален растеж на БВП*



* С цел постигане на сравнимост, данните за БВП са нормирани, като от стойността на показателя е извадена неговата средна и полученият резултат е разделен на стандартното отклонение.

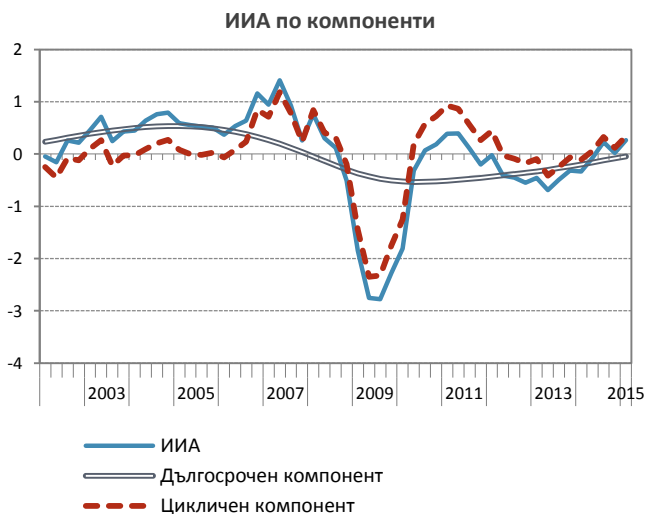
Източник: МФ

¹ По сезонно неизгладени данни, изменение на год. база, ЕСС 2010.

Нарастването на икономическата активност в страната, измерена чрез ИИА, отразяваше възходящата динамика на приходите от ДДС, които се увеличиха номинално с 21.8% спрямо аналогичния период на предходната година и имаха най-съществен принос към повишението на ИИА през първото тримесечие на годината. Развитието на разглеждания показател се дължеше на по-високите постъпления при сделки в страната, подкрепено от растежа на крайните потребителски разходи на домакинствата, който възлезе на 1.8% в номинално изражение на годишна база. Подобни положителни сигнали бяха отчетени и по отношение на показателите от финансовия сектор. По-значително влияние върху ИИА оказва низходящата динамика на лихвения процент по дългосрочни кредити в лева, чиято циклична позиция се характеризираше с благоприятно развитие. Паричното предлагане, измерено чрез паричния агрегат М1, също продължи да се повишава с двуцифрен темп, но той беше по-нисък спрямо нивата от 2014 г. Силно положително въздействие върху съставния индикатор имаше и по линия на подобрените очаквания за бизнес климата в страната, като съществено подобрение се наблюдаваше по отношение на текущата бизнес ситуация в индустрията. Показателите, свързани с външната среда, също се характеризираха с благоприятно развитие, но тяхното значение през текущия период остана по-слабо. В съответствие с по-благоприятните оценки на предприемачите в промишлеността за осигуреността с поръчки, динамиката на цените и заетостта, натоварването на производствените мощности се повиши и индексът на произведената продукция се ускори до 2.1% на годишна база. Водещо значение за възходящото развитие на експортно-ориентирани промишлени дейности имаше подобряването на цикличната позиция и нарастването на потреблението и вноса в страните от ЕС-28, които се явяват основни търговски партньори на страната. Най-високо значение за

нарастването на индекса на промишлена продукция имаха дейностите производство на основни метали и метални изделия, и производство на превозни средства.

За разлика от индустрията, краткосрочните индикатори, свързани с дейността в строителството и търговията на дребно, все още се характеризираха с ограничен принос върху ИИА. През първото тримесечие на 2015 г. индексът на строителната продукция спадна с 1.8% на годишна база, а растежът на оборота в търговията на дребно по постоянни цени се забави до 3.1%. Изменението на индексите на международните цени на петрола и неенергийните суровини също не оказва съществено влияние върху ИИА. Негативният дългосрочен тренд, с който се характеризират, продължи да оказва влияние върху текущата им динамика, като през разглеждания период те продължиха да се понижават и достигнаха до нива, които са съпоставими с отбелязаните през 2009 г.



Източник: МФ

Всички променливи, включени в ИИА, повлияха положително върху общата циклична позиция на икономиката през първото тримесечие на 2015 г. Цикличният компонент се характеризираше с възходящ

тренд спрямо последните три месеца на предходната година, отчитайки положителна стойност за четвърто тримесечие поред. Дългосрочният компонент на ИИА имаше отрицателна, но близка до нула стойност, която също беше по-благоприятна в сравнение с четвъртото тримесечие на 2014 г. По този начин дългосрочната позиция на икономиката се доближи до нивото от началото на 2008 г., като очакванията за развитието ѝ са свързани с продължаващо подобрене.

Степен на синхронизираност на българския бизнес цикъл с този на еврозоната

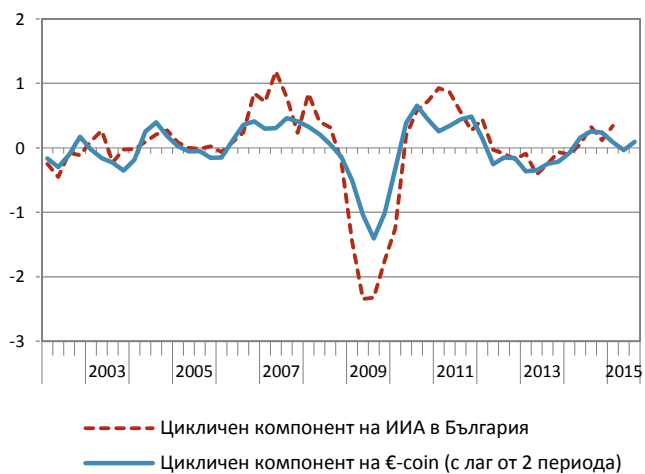
Оценките на цикличните колебания в икономическата активност на еврозоната² и България в периода 2001 – първо тримесечие на 2015 г. показаха, че промените във външната конюнктура се отразяват най-силно върху българската икономика със закъснение между едно и две тримесечия, като коефициентът на корелация достигна 0.8 и 0.9, съответно.

Влошаването в цикличната позиция на икономиката на еврозоната, наблюдавано през втората половина на 2014 г. се отрази върху българския бизнес цикъл в края на годината, докато в началото на 2015 г. негативно отражение не беше наблюдавано. От месец декември 2014 г. индикаторът €-coin започна да показва повишение, което продължи през всички месеци до май, когато стойността му достигна ниво

² Данни и подробни обяснения за методологията на съставяне на индикатора на бизнес цикъла за еврозоната „€-coin“ са достъпни на <http://eurocoin.cepr.org>. Тъй като този индикатор е месечен, данните за него са осреднени, за да може да се сравнява с ИИА, който е с тримесечна честота. Също така, индикаторът „€-coin“ изключва само краткосрочните (сезонните) колебания в икономическата активност в еврозоната и за да бъде съпоставим с ИИА беше необходимо да бъде премахнат дългосрочният тренд във времевия ред с филтър на Ходрик и Прескот.

от 0.38. Обръщането в тренда на €-coin през декември беше подкрепено от положителните сигнали от краткосрочните бизнес наблюдения. Започналата възходяща тенденция продължи през първите пет месеца на 2015 г., подпомогната от повишението на икономическа активност в еврозоната през последното тримесечие на 2014 г., подобрението в индустриалната активност и активизирането във външната търговия, както и укрепването на доверието на бизнеса и потребителите. Тези развития оказват влияние за повишаване на очакванията за динамиката на бизнес цикъла у нас през следващите тримесечия до края на годината, като се има предвид високата степен на зависимост на икономическата активност в България от външната среда. ●

Оценени циклични колебания в еврозоната и България



Източник: CERP, МФ